

העיסוק בטקסטים מעולם השיח של הספרות ומעולם השיח של המקורות היהודיים

ליצירות הספרות ולטקסטים מהמקורות היהודיים יש מקום ייחודי ומובחן בשיח החברתי. הם מזמנים ללומד הכרה וידע של המורשת התרבותית היהודית והאוניברסאלית ומפתחים דרכי חשיבה ודרכי שימוש שונות וייחודיות בשפה.

העיסוק בטקסטים משני עולמות שיח אלה מחזקים את רגשות ההשתייכות הלאומית והקהילתית, התרבותית והחברתית ותורמים לעיצוב הזהות האישית.

טקסטים ספרותיים

קריאת ספרות יפה בבית הספר נועדה בעיקר להעניק חוויות והתנסויות אסתטיות, שבאמצעותן יבינו התלמידים טוב יותר את עצמם ואת זולתם, יפתחו את הדמיון והאינטלקט, יפתחו אהבת קריאה ומודעות ספרותית ואת היכולת להעריך יצירות ספרות. הספרות היא כלי להנחלת אוצרות התרבות והמחשבה.

על כן, בבית הספר יש לבצע את הפעולות הבאות:

- לקבוע מרחב ייחודי לספרות בתוך השיח החברתי
- להפוך את יצירות הספרות לחלק בלתי נפרד ממטענם התרבותי האישי של התלמידים
- לאפשר לתלמידים ליהנות מיצירות ספרות רבות ומגוונות מהמורשת התרבותית הישראלית, היהודית והעולמית
- להימנע מלהפוך את הקריאה ביצירה הספרותית לאמצעי להוראת לשון ומלתת לה להיות אך ורק כלי שרת של נושאי לימוד או תחומי דעת שונים.

המפגש עם מגוון יצירות הקשורות לעולמם של התלמידים וגם לעולמות המרוחקים מהם יחזק את ההשתייכות לחברה ולקהילה, יתרום לבניית הזהות האישית ויאפשר גישה לעולמות אחרים בדרך מיוחדת של חשיבה שלא ניתן להשיגה בקריאה של סוגי שיח לא ספרותיים.

המפגש עם היצירה הספרותית

מפגש עם יצירה ספרותית בבית הספר אמור לזמן לתלמידים חוויות והתנסויות אסתטיות ורגשיות ולאפשר לכל אחד מהם לבנות את עולם הטקסט האישי בהתאם לידע שלו, לניסיון העבר ולאישיותו.

האינטראקציה החברתית עם עמיתים והתיווך של המורה תורמים לבניית עולם הטקסט האישי של הקוראים: כשתלמידים מוזמנים יום-יום לקרוא או להאזין לקריאה, כשהספרים נגישים, כשמדברים וכותבים על יצירות ספרות, נוצרת סביבה שתומכת בקוראים ומטפחת את יכולתם להעריך יצירות ולפתח טעם אישי.

בקהיליית הקוראים, שבה כל קורא מתבקש לנמק ולבסס את פרשנותו, באות לידי ביטוי המשמעויות השונות שניתן להפיק מטקסט אחד.

לשם כך רצוי שהדיאלוג עם יצירה ספרותית יכלול את הפעולות הבאות, בכתב ובעל פה:

- קריאה של יצירות והאזנה להן לשם הנאה.
- הבעת ציפיות לקראת הקריאה אחרי המפגש עם כותרת היצירה, העיצוב, הכריכה והאיורים, ואחרי קריאת קטעים מתוכה.
- שיתוף אחרים בהתרשמויות בעקבות הקריאה.
- הצגת שאלות על היצירה שקוראים.

- העמקת התובנות והעשרתן, מעבר להתרשמויות הראשוניות.
- בחינת נקודות המבט השונות ביצירה.
- בחינת פרשנויות אפשריות, תמיכה בהן או מתיחת ביקורת עליהן תוך עיגון בטקסט.
- העמקת התובנות על עצמי ועל החיים.
- טיפוח דרכי קריאה הרגישות לתרבויות אחרות ולהקשרים נוספים.
- שיתוף אחרים בתובנות על היצירה.
- שיחה ודיון על האיור ועל יחסי הגומלין בינו לבין הטקסט, על איורים שונים לאותה יצירה ועל תרומת האיור לפרשנות היצירה.
- קשירת קשרים בין יסודות בתוך היצירה ובין יצירה ליצירות אחרות. פעולה זו תורמת להיווצרותו של מארג תרבותי-ספרותי ומעמיקה ומרחיבה את ההבנות הספרותיות. יצירות ספרות שקובצו יחדיו כי הן עוסקות באותו עניין, כי יש להן נושא או מוטיב משותפים, כי הן משתייכות לאותה סוגה, כי נכתבו או אוירו בידי אותו אדם, או שהן גרסאות שונות של טקסט אחד – עוזרות לתלמידים למצוא קשרים החורגים מגבולות הטקסט היחיד ולהבין שיצירות "נשענות" על יצירות.
- מתן ביטוי לתגובה, לפרשנות האישית ולחוויות הקריאה בדרכים שונות ובאמצעים שונים, בשיח דבור, כתוב או חזותי.
- בחינת הזיקה בין היצירה הספרותית ובין הביטויים שקיבלה במדיה שונים (סרט, מחזה, מחול ועוד).

בעת המפגש עם שירים בכיתה, תלמידים ומורים

- קוראים קריאה דמומה וקולית את השירים.
- מאזינים לשירים שקוראים בפניהם.
- משוחחים על חוויות אישיות ורגשות שניעורו בעקבות הקריאה.
- משחזרים את תוכן השיר ומנסחים את הנושא שלו.
- מצביעים על האמצעים הצורניים המעצבים את התוכן ואת האווירה ודנים בהם.
- מבחינים בעיצוב השיר על הדף - אורך השורות, אורך הבתים, שטחים לבנים וכדומה - ובתרומתם למשמעות השיר.
- מבחינים באמצעים המעניקים מוזיקליות לשיר - חריזה, מקצב, אליטרציה, לשון נופל על לשון, חזרות צליליות - ומצביעים על תרומתם למשמעות השיר.
- מבחינים בין המשמעויות המפורשות של מילים בשיר ובין המשמעויות הנלוות, הבונות יחד את רובדי המשמעות של הטקסט השלם.
- מבחינים בין המשמעויות השגורה והצפויה של מילים וצירופים למשמעות הייחודית והבלתי צפויה שלהן בטקסט השלם, ונוכחים כיצד הבחירות הלשוניות יוצרות משמעות בשירה.
- קוראים את השירים קריאה קולית בפני אחרים כחלק מפרשנות הטקסט וכדרך לבטא את מרכזיותם של הקצב והמצלול בשיר ואת החוויה האסתטית והרגשית.
- קוראים את השירים בקריאה חוזרת וחווים אותם מחדש.
- ממליצים על שירים שקראו.

בעת המפגש עם סיפורים בכיתה, תלמידים ומורים

- קוראים סיפורים ומאזינים להם.
- משוחחים על חוויות אישיות ועל רגשות שניעורו בעקבות הקריאה.
- מבחינים ברכיבים הבונים סיפור: דמויות, מקום וזמן, נקודות מבט, התפתחות העלילה, רצף ושינוי ברצף.
- דנים בדרך עיצוב הדמויות ובוחנים את תפקידן בסיפור - מה הן עושות, מה הן אומרות וכיצד הן מתוארות.
- מבחינים בין דיבורן הישיר של הדמויות לבין דברי המספר.

- בוחנים כיצד השימוש בלשון ובסגנון משפיע על המשמעות הסמויה והגלויה.
- מבחינים ביסודות ראליסטיים וביסודות על-טבעיים בסיפורים.
- מבחינים בין יסודות בדויים לבין יסודות בלתי בדויים בסיפורים היסטוריים ובסיפורים על רקע היסטורי.
- מבחינים באמצעים הרטוריים המשמשים את המספר להדגשה ולמשיכת תשומת לבם של המאזינים: חזרה (על מצבים, מילים וכדומה), דו-שיח בין דמויות, משחקי מילים ושאלות רטוריות.
- חוזרים וקוראים את הסיפורים או קטעים מתוך הסיפורים לשם עיגון הפרשנות, להנאה ולהשמעה באוזני אחרים.

מבחר יצירות הספרות בבית הספר

קביעת מרחב ייחודי לספרות בתוך השיח החברתי מחייב את בית הספר ליצור את התנאים לכך שיצירות ספרות תהיינה נגישות לכל הלומדים. הספרייה הכיתתית והספרייה הבית ספרית הן המרחבים המזמנים מבחר רב ומגוון של ספרים: קובצי שירים וסיפורים, ספרי קריאה לסוגיהם, מקראות.

רצוי שהמבחר יכלול:

- יצירות בעלות ערך אסתטי מהספרות שנכתבה בעברית ומספרות מתורגמת.
- יצירות של מחברים מוכרים, חשובים ומרכזיים, המייצגים תקופות שונות וסגנונות כתיבה שונים.
- יצירות המעשירות את התלמידים בתחום הרגשי והערכי.
- יצירות שמזמינות התמודדות עם ערכים לאומיים וכלל-אנושיים.
- יצירות המאפשרות נקודות מבט שונות על החברה ועל הקהילה.
- יצירות העוסקות במורשת התרבות היהודית, הישראלית והכלל-אנושית.
- יצירות בפרוזה מסוגים שונים כגון סיפורים ראליסטיים ולא ראליסטיים, סיפורי מתח, סיפורים היסטוריים, ביוגרפיות ואוטוביוגרפיות, סיפורים הומוריסטיים.
- יצירות בשירה מסוגים שונים כגון שירים סיפוריים, שירי אי-גיון, שירים ליריים, שירי משחק, שירים תיאוריים, שירי ערש.
- יצירות המאפשרות התבוננות על חברות ועל תרבויות שונות משלנו.
- יצירות בנושאים יהודיים.
- יצירות העושות שימוש בלשון בצורה מדויקת, מקורית ובעלת דמיון.
- יצירות ברמות קריאות שונות, שיאפשרו לכל התלמידים דו-שיח עם הספרות.
- יצירות עם שימושי שפה ייחודיים שבאים לידי ביטוי בקריאה הקולית.
- יצירות העושות שימוש בדרכי ייצוג וארגון מגוונים.
- יצירות המלוות איורים שמקיימים קשרים שונים עם הטקסט - עיטור, הרחבה, פרשנות ועוד.

סוגי הטקסטים הספרותיים המומלצים לקריאה בכיתות א' ו-ב'

- שירים וסיפורים קצרים בעלי רקע מוכר.
- שירים וסיפורים מתחום הדמיון והפנטזיה.
- אגדות ומעשיות קלאסיות.
- שירים וסיפורים של "אי-גיון".
- שירים וסיפורים הומוריסטיים.

סוגי הטקסטים הספרותיים המומלצים לקריאה בכיתות ג' ו-ד'

- מגוון רחב של סיפורים ושירים של יוצרים בני זמננו.
- סיפורים ושירים מהקלאסיקה של ספרות הילדים.

- יצירות ממגוון של מסורות ותרבויות.
- סיפורי עם, אגדות, מעשיות ומשלים.
- שירים מושרים - שירי זמר מתקופות שונות בחיי העם והמדינה.
- סיפורים מן המציאות והפנטזיה, סיפורי הרפתקאות.
- סיפורים המתמקדים בחברת הילדים.
- יצירות ארוכות לקריאה בהמשכים.

סוגי הטקסטים הספרותיים המומלצים לקריאה בכיתות ה' ו-ו'

- מגוון רחב של שירים וסיפורים מתקופות שונות, מאת יוצרים שונים ומתרבויות שונות, כולל תרגומים.
- סיפורים קצרים וארוכים במגוון נושאים ותת-סוגות: סיפורים היסטוריים מחיי העם והמדינה ומאומות העולם, יומנים, ספרות בלשית, סיפורי מדע בדיוני, סיפורי מכתבים ועוד.
- סיפורי עם - משלים, אגדות ומעשיות.
- שירים מושרים - שירי זמר מתקופות שונות בחיי העם והמדינה.

רשימת יוצרים מומלצים שראוי לכלול בתוכנית הלימודים הבית-ספרית

ברשימה זו ייצוג ליוצרים בשירה ובסיפורת העברית והעולמית, הקלאסית, המודרנית והעכשווית. החלוקה לשתי התקופות בספרות העברית מתייחסת לזמן שבו נכתבה עיקר יצירתם של המחברים.

רשימה זו נועדה לשרת את המורים לקראת בניית תוכניות הקריאה של טקסטים ספרותיים בבית הספר, ואיננה בשום פנים ואופן רשימה ממצה. המורים מוזמנים להרחיבה ולהעשירה על פי טעמם האישי, וכן על פי העניין והיכולת של תלמידיהם. לשם כך באפשרותם להיעזר בהצעות המובאות על ידי המסגרות לעידוד הקריאה, כגון "מפעל הספר הטוב במחיר מוזל", "מצעד הספרים השנתי", "ספר לכל בית", "סופר-אורח" ובקטלוגים המופיעים ברשימה הביבליוגרפית של התוכנית.

יוצרים מהספרות העברית לילדים עד שנות ה-70 של המאה העשרים

אוריאל אופק	לוי קיפניס	אנדה עמיר
נתן אלתרמן	לאה גולדברג	י.ל. פרץ*
חיים נחמן ביאליק	זאב	שלום עליכם*
פניה ברגשטיין	ימימה טשרנוביץ	אברהם שלונסקי
נחום גוטמן	מרים ילן-שטקליס	אליעזר שמאלי
	קדיה מולודובסקי*	

* רוב היצירות לילדים שנכתבו על ידי יוצרים אלה תורגמו מיידיש.

יוצרים מהספרות העברית לילדים משנות ה-70 של המאה העשרים ואילך

שלמה אבס	עמי גדליה	נגה מרון
אליהו אגסי	עפרה גלברט	לאה נאור
אורי אורבך	יהונתן גפן	יצחק נוי
דורית אורגד	דוד גרוסמן	אפרים סידון
אורי אורלב	ע' הלל	מיכל סנונית
יהודה אטלס	גיל הראבן	דבורה עומר

אורה אייל	נירה הראל	עדולה
רבקה אליצור	נורית זרחי	יהודה עמיחי
תרצה אתר	רונית חכם	פאול קור
עודד בורלא	יונה טפר	עדנה קרמר
רעיה בלטמן	נתן יונתן	יעל רוזמן
נעמי בן-גור	שלומית כהן-אסיף	גלילה רון-פזר
דתיה בן-דור	ישראל לרמן	מיפי שחרור
משה בן-שאול	מירה מאיר	סמדר שיר
חגית בניזמן	רבקה מגן	מאיר שלו
תמר ברגמן	אורה מורג	חיה שנהב
רוני גבעתי	סמי מיכאל	מיריק שניר

יוצרים מהספרות העולמית המתורגמת

אזפוז	בוורלי קלירי	אסטריד לינדגרן
הנס כריסטיאן אנדרסן	אריך קסטנר	ג'ודי בלום
מיכאל אנדה	א' אנדרייביץ' קרילוב	האחים גרים
הארייט ביצ'ר סטאו	מרק טווין	רואלד דאל
ל"מ מונטגומרי	לה פונטן	ז'ול ורן
א.א. מילן	יו לופטיג	ד"ר סוס
יוהנה ספירי		

טקסטים מן המקורות היהודיים

מפגש עם טקסטים מהמקורות היהודיים הוא רכיב משמעותי בבניית המאגר התרבותי-לשוני של אדם יהודי בישראל.

ניתן לקרוא טקסטים אלה מנקודות מבט שונות, כגון דתית-אמונית, היסטורית, פילוסופית, ספרותית, לשונית ואחרות.

העיסוק בטקסטים מן המקורות היהודיים, שהם חלק מהמורשת היהודית, הלאומית והתרבותית, מתקיים בבית הספר הממלכתי והממלכתי-דתי במסגרת שיעורים שונים והוא מעוגן בתוכניות הלימודים השונות (מקרא מ"מ; תנ"ך ממ"ד; תושב"ע מ"מ וממ"ד; הלכה ממ"ד ועוד). התכנים, הערכים, המיומנויות והמטרות של התחומים העוסקים בטקסטים מהמקורות היהודיים בבית הספר היסודי, מפורטים בתוכניות אלה.

מתוך תפיסה תרבותית-לשונית כוללת, מתייחסת התוכנית לחינוך לשוני לבית הספר היסודי לייחודה של הקריאה בטקסטים אלו, ובשום אופן אינה באה במקום התוכניות שצוינו לעיל.

לקריאה במקורות תרומה נכבדה לחינוך הלשוני והתרבותי של התלמידים, מכיוון שהקריאה בטקסטים אלה מפגישה את הקוראים עם שימושים ייחודיים בלשון על רבדיה ההיסטוריים ומצריכה מיומנויות ייחודיות להבנת הטקסטים המקיימים לעתים קרובות זיקה ביניהם.

מתוך מגוון הטקסטים מן המקורות, מציעה התוכנית דרכים לעסוק בבית הספר בשירה ובסיפורת בטקסט המקראי, במדרשים ובסיפורי חז"ל, בתפילה, בברכות ובהלכות.

הטקסט המקראי בכיתה

- קוראים את הכתוב במקרא בדיוקנות.
- מגיבים לטקסטים שקראו בשיח דבור, בשיח כתוב ובטקסט חזותי.
- מבחינים במאפיינים הלשוניים הבולטים של הטקסטים המקראיים למטרות תהלוך: שימוש בו ההיפוך, שימוש בטעמי המקרא כאמצעי עזר להטעמה ולפיסוק הטקסט, שימושים מיוחדים בזמני הפועל.
- מבחינים באמצעים הצלייליים, כגון לשון נופל על לשון, אליטרציה ושרשור.
- קוראים טקסטים מקראיים ומבחינים בסוגות שונות.
- נחשפים למבנה הייחודי של המקרא (פרק, פסוק, פרשה).
- משננים בעל פה פסוקים נבחרים כדי להופכם לחלק מהמאגר התרבותי האישי.

הקשרים אפשריים לקריאה של טקסטים מקראיים בכיתה

- הוראת המקרא
- קריאה לקראת חגים ומועדים
- דיון בפרשת השבוע
- הוראת ההיסטוריה והמולדת
- קריאה בטקסים ובאירועים
- קריאה של טקסטים ספרותיים הכוללים דמויות, נושאים או מוטיבים מקראיים

הסיפור המקראי בכיתה

- מבחינים בדרך שבה בנוי הסיפור המקראי כמערכת של סיפורים קצרים הנשזרים למסגרת על סיפורית.
- עומדים על:
 - השתלשלות העלילה.
 - נקודת הראות של מספר "יודע כול".
 - ייצוגה של הנוכחות האלוהית.
- עומדים על תמציתיות הסיפור ומבחינים בפערים להשלמה שהוא משאיר לפרשנות.
- בודקים את הזיקה שבין הסיפור בטקסט המקראי לסיפור במקורות יהודיים נוספים (כגון ספרות חז"ל, מדרשים) ומזהים את נקודות הראות של המקורות הפרשניים השונים.
- משווים בין טקסטים מקראיים שונים המתייחסים לאותו אירוע.

השירה המקראית בכיתה

- מצביעים על האירוע שבעקבותיו מופיעה השירה.
- עומדים על הנושאים והסוגים השונים של השירה המקראית: שירי תהילה והאדרת ה', המנונות מלחמה, שירי הספד, קינה ואבל, שירות הודיה הנוגעות לכלל כגון שירת הים, שירות הודיה אישיות כגון תפילת חנה ועוד.
- מצביעים על דרכי העיצוב של השירה המקראית:
 - משפטים קצרים
 - לשון ציורית המשופעת באמירות מושאלות - מטאפורות ודימויים
 - ריבוי של מילים נרדפות
 - צורות דקדוקיות בעלות אופי קדום "תַּמְאָנוּ וְתַמְצָנוּ" (שמות ט"ו, י"ז), צורות דקדוקיות ששימושן פיוטי מובהק "צִי־פִי-קָעָ" (דברים ל"ב, ב) וכן מילים הבאות

בצמידות לצורך המליצה "צִדְקָה וְיִשְׁרָאֵל הוּא" (דברים ל"ב, ד). "דָּוִד אֶקְשֶׁה וְקָמְתִּיחַ"
(דברים ל"ב, ה).

○ צורת כתיבה מיוחדת: שני טורים (ב"שירת האזינו", דברים ל"ב א-יב), "אריח על גבי
לבנה ולבנה על גבי אריח" (ב"שירת הים" שמות ט"ו, פסוקים א-יט).

● מבחינים באמצעים צליליים כגון:

○ משקל אופייני ותקבולות

○ לשון נופל על לשון ("עָדָה, עָדָה יִאֲדָנֶנּוּ", בראשית מ"ט, יט).

○ אליטרציה ("אֹרְחוֹ מְרוֹץ אֲמַר מִלֶּאקֶה ה' אֲרֹחַ יִשְׁפָּקֶה... " שופטים ה', כג).

○ שרשור ("אֲנֹכִי לֹהֵ אֲנֹכִי אֲשִׁירָה אֲלֹמֵר לֹהֵ אֲלֹהֵי יִשְׂרָאֵל", שופטים ה', ג).

○ חזרה או הכפלה ("עֹרֵי עֹרֵי דְבַרְכָה עֹרֵי עֹרֵי דְבַרְכָה-שֵׁר", שופטים ה', יב).

הטקסט הפרשני בכיתה

● קוראים בו-זמנית את הטקסט המקורי ואת הפירוש שלו.

● מבחינים בתפקידו של הטקסט הפרשני כמגשר על פערים בטקסט וכמבאר את הטקסט ברמת
הלשון.

● מבחינים במגמות החינוכיות שביסוד שילובן של אגדות מסוימות בפירוש.

● מבחינים בפירושים השונים שמביא רש"י לאותו הפסוק.

● מבחינים בין הפשט והדרש בפירושי רש"י (ממ"ד).

● עורכים השוואה בין פירוש רש"י ובין פירושים של פרשנים אחרים (ממ"ד).

● מזהים את המושגים שרש"י משתמש בהם לפירוש התורה, המידות שהתורה נדרשת בהן כגון "קל
וחומר", "מידה כנגד מידה" וכו' (ממ"ד).

הקשרים אפשריים לקריאת טקסט פרשני בכיתה

● הוראת המקרא

● הוראת פרשת השבוע

● דיון בהלכה היומית (ממ"ד)

● למידה בחברותא (ממ"ד)

התפילה, הברכה והפיוט בכיתה

● מבחינים בתפילה, בברכה ובפיוט כטקסטים המבטאים שיח ייחודי שמוענו הוא האדם ונמענו הוא
האלוהים.

● מדפדפים בסידור ובמחזור לחגים כדי להכיר את המבנה שלהם.

● מעיינים בהגדה של פסח, בוחנים את המבנה שלה ומבחינים ברבדיה השונים.

● מבחינים בין פנייה של היחיד לבין פנייה של הכלל בתפילות, בברכות ובפיוט.

● מתוודעים לנוסחי התפילה והברכה השונים של העדות השונות.

● מבארים ומפרשים את לשון התפילה.

● מבחינים ברבדים השונים של לשון התפילה (מקרא, חז"ל, לשון ימי הביניים ולשון ימינו).

● מבחינים בטקסטים המקראיים המשולבים בסידור התפילה.

● מקשרים את תוכן התפילה לחיי היום-יום ולמאורעות היסטוריים.

● מבחינים בין הסוגות השונות בתוך התפילה (פסוקי מקרא, פיוט, ברכות).

● מתוודעים לתפילות שנכתבו מאז קום המדינה כגון "תפילה לשלום המדינה", "תפילה למען
השבויים והנעדרים"....

● מבחינים במטבעות הלשון המיוחדות לנוסחי הברכה ("כֹּרֵךְ אַתָּה ה'...").

- מבחינים בברכה כסוג תפילה שיש בה פנייה ישירה המביעה שבח והודיה.
- מבחינים בשלושה נוסחים של ברכה:
- ברכה ארוכה: ברכה הפותחת ב"ברוך אתה ה'... " וחותמת ב"ברוך אתה ה'..." (קידוש, הבדלה, ברכת המזון, ברכות קריאת שמע).
- ברכה קצרה: ברכה הפותחת ב"ברוך אתה ה'..." ובאה בתוספת עוד משפט (ברכות הנהנין, ברכות המצוות).
- ברכה הסמוכה לחברתה: ברכה בתוך מקבצי ברכות באותו הסדר (שמע, שמונה עשרה).
- מאתרים את הפיוטים (שירת הקודש שנכנסה לתפילה) בסידור התפילה, במחזור למועדי ישראל ולימים הנוראים ובהגדה.
- בוחנים את הנושאים שבהם עוסקים הפיוטים, כגון פרשת השבוע, חגים, מעגל החיים, גלות וגאולה ואירועים מיוחדים.
- מבחינים בלשון הפיגורטיבית, בהקפדה על תבניות ומשקלים ובשימוש הרב באמצעים ספרותיים כגון: אקרוסטיכון, חריזה, רמיזה, שיבוץ, פסיחה, מצלול ואליטרציה.
- מזהים את לשון המקרא והארמית בתוך לשון החכמים של הפיוט.
- קוראים את הפיוטים בקריאה מוטעמת, המדגישה את המשקל והחריזה.
- שרים את הפיוטים בלחנים המקובלים בקהילות השונות ועומדים על הקשר שבין תוכנו של הפיוט ובין הלחן שלו.
- מגלים את שם הפייטן באמצעות אקרוסטיכון.
- מסבירים את תרומתן של אלוזיות וקונוטציות מקראיות למשמעות הכוללת של הפיוט.

הקשרים אפשריים לקריאת תפילות, ברכות ופיוטים בכיתה

- ממ"ד {
- במסגרת ההוויה היום-יומית בבית הספר, התלמידים מתפללים ומברכים כנדרש מאורח חיים דתי.
 - הוראת "ביאורי תפילה".
 - דיון בהלכה היומית.
 - פעילות בפינת "עשה לך רב", פינה המאפשרת ומזמינה ילדים לשאול שאלות הלכתיות.
 - במסגרת פעילות "ילדים מתפללים למען" (ילדים משלבים מדי פעם תפילה למען מישהו אחר, בתוך תפילות הקבע).
 - עיון לקראת חגים ומועדים.
 - הוראת המקצועות: דינים (ממ"ד), מקרא, תורה שבעל פה, היסטוריה, לשון וספרות.
 - עיון במורשת עדות ישראל.
 - שיעורי מוזיקה.

סיפורי חז"ל

- מבחינים כי סיפורי חז"ל - מעשי חכמים מספרות התלמוד והמדרש - הם סיפורים העומדים לרוב בפני עצמם ללא קשר לאירועים היסטוריים.
- מזהים בסיפורים דמויות ואירועים היסטוריים מקראיים וחוץ-מקראיים.
- עומדים על המסרים הערכיים והחינוכיים שבסיפורי חז"ל, המשקפים את המגמה הדידקטית המאפיינת אותם.
- בוחנים כיצד אפיון הדמויות משרת את המסר.
- עומדים על המאפיינים הלשוניים והמבניים של סיפורי חז"ל, כגון חזרות רבות על תיאורים ואמירות, שימוש רב בדו-שיח, שימוש במילים משפות אחרות (ארמית, יוונית, רומית ועוד), שימוש ייחודי בזמנים ("הוא היה מהלך... ", "יולף", "לף").
- עומדים על אמנות הצמצום והאיפוק של סיפורי חז"ל, המזמינה השלמת פערים ואשר פתוחה לפרשנויות שונות.

- משווים בין גרסאות שונות של סיפורי חז"ל.
- קוראים סיפורים שונים על אותה דמות.

מדרש

- עומדים על הדרך שבה מתפתח ומסתעף סיפור במדרש על בסיס פסוק או מילה מתוך התנ"ך.
- עומדים על האמצעים הלשוניים המיוחדים לשפת המדרש, כגון משחקי לשון, מילים וביטויים מארמית ומיוונית.
- משוחחים על המדרשים ומתייחסים לרלוונטיות לימינו.

הקשרים אפשריים לקריאת סיפורי חז"ל ומדרשים בכיתה

- שיעורי ספרות.
- שיעורי תנ"ך והיסטוריה.
- חגים, מועדים ואירועים מיוחדים.
- משימות בית ספריות ייחודיות כמו מבצעי עזרה לזולת, תרומה לקהילה ועוד.